

Linh M̄ c Nguȳ n V̄n V̄ng qua đ̄ i tháng 4-1985 ngay trong x̄ lim s̄ 6-Tr̄ i t̄ p trung A-20 Xuân Ph̄ c.

N̄ u có nh̄ ng linh m̄ c cam tâm làm tay sai cho C̄ ng S̄ n đ̄ đ̄ c vinh thân phì gia, thì cũng có r̄ t r̄ t nhī u v̄ kiên trung trong Đ̄ c Tin th̄ ch̄ t ch̄ không làm tôi cho b̄ n qū đ̄ ...

Ngày 29-4-1984, tôi đ̄ c chuȳ n sang x̄ lim s̄ 6 tr̄ i A-20 chung v̄ i Linh M̄ c Nguȳ n V̄n V̄ng, linh h̄ n c̄ a m̄ t v̄ n̄ i đ̄ y do ngài và nḡ i em ch̄ tr̄ ng năm 1976. Tôi hoàn toàn không hī u lý do c̄ a vī c chuȳ n x̄ lim cá nhân này. Đây cũng là ngày mà tôi đánh đ̄ u 3 năm b̄ cùm hai chân và có giai đ̄ n c̄ hai tay trong x̄ lim s̄ 5. Ph̄ i nói là tôi b̄ gông thì đúng h̄ n. N̄ u quý v̄ đ̄ c nhìn th̄ y nh̄ ng t̄ i ph̄ m c̄ a th̄ i phong kī n b̄ gông nh̄ th̄ nào thì chúng tôi b̄ gông nh̄ th̄ n̄ y. Ch̄ có khác là nhà tù C̄ ng s̄ n không gông c̄ mà thôi.

Linh M̄ c Nguȳ n V̄n V̄ng

Linh M̄ c V̄ng, m̄ t nhà gī ng đ̄ o l̄ i l̄ c c̄ a dòng Chúa C̄ u Th̄ , sau khi b̄ lên án chung thân kh̄ sai sau v̄ và em rū t ngài là Linh M̄ c Hī u b̄ x̄ t̄ , đã b̄ đ̄ a l̄ u đ̄ y t̄ i tr̄ i A-20 Xuân Ph̄ c. Khi tôi đã n̄ m cùm trong bī t giam trong phòng s̄ 5 đ̄ c 2 năm thì m̄ t hôm Linh M̄ c Nguȳ n V̄n V̄ng lúc ̄ y t̄ tr̄ i lao đ̄ ng b̄ đ̄ a vào x̄ lim s̄ 6, bên c̄ nh x̄ lim tôi b̄ giam.

Khi còn ̄ ngoài tr̄ i lao đ̄ ng, Ngài là đ̄ i t̄ ng theo dõi c̄ a đ̄ m an ninh tr̄ i giam, nh̄ t c̄ nh̄ t

đng đ u không qua m t đ c m t giàn ăng ten đ y đ c vây quanh v tu sĩ công giáo này. B n an ninh tr i nói th ng ra r ng n u chúng b t g p b t c tù nhân nào liên h v i Linh M c Nguy n Văn Vàng, s cùm ngay.

Tôi là m t Ph t T , nh ng m i liên h v i Cha Vàng khá thân thi t và chúng tôi th ng đàm đ o v i nhau vào m i ngày sau gi c m chi u tr c khi đi m s đ vào bu ng giam, không ch p l nh c a tr i. Có l đây là lý do b n an ninh tr i đ a tôi đi “ngh mát” tr c và 2 năm sau h đ a Cha Vàng và m t vài anh em n a vào nh ng chi c h p nh ngay sau nhà b p c a tr i A. Tr i t p trung A-20 Xuân Ph c th ng đ c chúng tôi g i là tr i tr ng gi i (danh t có t th i Pháp thu c đ ch nh ng tr i có quy ch tr ng tr tù nhân kh t khe). C c Qu n Lý Tr i Giam c a C ng S n thì g i nh ng lo i tr i này là Tr i Kiên Giam.

Nh ng ng i xây đng tr i Xuân Ph c là ai? Cái oái oăm c a l ch s mà chúng tôi g p ph i chính là l ch : Tr i tù này l i do chính bàn tay c a nh ng ng i t ng đ c di t n t i Guam tr c ngày 30-4-1975, sau đó l i bi u tình đòi tr v l i Vi t Nam b ng t u Vi t Nam Th ng Tín, t o đng lên. Lúc chúng tôi đ c chuy n tr i v đây thì có m t s v n ch a đ c tr t do. Ch y n n C ng S n t i Guam , r i vì nh ng lý do riêng bi t h u h t là vì gia đình còn k t l i, trong c n hoang mang và đau kh t t đ , tình c m che l p lý trí và b kích đng, h đòi quay tr v v i lý do xây đng l i quê h ng sau chi n tranh. Nh ng ng i C ng S n th a hi u, nh ng ng i t n n này quay tr v ch vì có ng i còn v con, có ng i còn m già không có ng i sẵn sóc, có ng i ho ng lo n b l i v m i c i, ng i tình đng sau. Cho nên, C ng S n m m t cu c đón t p đ quay phim ch p hình và sau đó đ y t t c đàn ông vào khu r ng Xuân Ph c và b bu c ph i xây đng nhà tù này đ chính quy n C ng S n giam gi chính nh ng đng đ i c a mình. Tôi đã có r t nhi u đ p t p xúc v i h , nên hi u đ c t m lòng c a h và th y h đáng th ng quý h n là đáng trách. M t sĩ quan x ng là qu n gia cho t ng Nguy n Cao K tâm s v i tôi: “C u tính coi, lúc đó vì hoang mang đi g p không k p l i v con và bà m già theo.. Đ n Guam, c nghĩ đ n h , làm sao nu t n i mi ng c m ch . Tôi bi t nhi u ng i không th thông c m đ c lý do tôi tr v , trong đó có th có c v con tôi n a, nh ng đành ch u v y. Cho nên dù b đ y vào hoàn c nh kh n n n nh th này, tôi v n th y l ng tâm yên n h n”...

Tôi không có ý đ nh nói chi t t v v này mà mu n tr l i cái đêm Noel trong xà lim s 6. Xà lim là ti ng đ ch theo âm Vi t Nam c a “cellule” (ti ng Pháp), xu t hi n trong văn ch ng và báo chí t th i Pháp thu c. Th c ra n u tra t đi n ti ng Anh Vi t hay Pháp Vi t, ch cell hay cellule đ u có nghĩa là “t bào”. Trong các tr i tù c a nh ng qu c gia theo ch nghĩa t b n cũng nh ch nghĩa c ng s n, ho c các qu c gia dân ch t do, nh ng “t bào” v n đ c hi u là nh ng phòng bi t giam cá nhân đ tr ng ph t nh ng tù nhân nguy hi m. Nh ng phòng bi t

giam cá nhân này th ng đ c xây đ ng theo m t tiêu chu n gi ng nhau: Không gian nh h p c a chúng ph i đáp ng đ c nhu c u tr ng ph t c th xác l n tinh th n ng i tù. Riêng t i các tr i c i t o do ng i C ng S n đ ng lên, nh ng phòng bi t giam cá nhân đ c g i b ng m t nhóm t “nhà k lu t”. Tr i A A-20 Xuân Ph c có m t dãy 10 phòng bi t giam cá nhân, m i phòng nh v y gi ng nh m t cái h p v i b r ng 3 th c, dài 3 th c, cao 6 th c, xây đ ng b ng v t li u bê tông c t s t, kín mít ch có m t l ò vò nh ò cánh c a tr c đ cho v binh ki m soát tù nhân ò bên trong. ò phía trong m i xà lim cá nhân, có hai b n m song song, cách nhau b ng m t kho ng h p kho ng n a th c. Ng i tù n m trên b quay m t ra phía c a hai chân b cùm ch t b ng m t cùm s t (trong hình), có nhi u tr ng h p b cùm c hai chân hai tay.

Nh ng cùm nh th nào? Có ph i là cùm b ng còng s 8 nh ta th y c nh sát M còng tay ph m nhân đ gi i giao v s c nh sát không? Th a không ph i nh v y! Làm gì chúng tôi l i đ c u đ i đó. Lo i còng trong nh ng xà lim mà tôi tr i qua su t 5 năm liên ti p t i A-20 trong r ng Xuân Ph c là “cùm Omega”. T i sao l i g i lo i cùm này b ng cái tên c a m t hi u đ ng h r t n i ti ng là đ ng h Omega. Hai cái vòng s t đ khóa hai chân ng i có hình thù gi ng y chang logo c a đ ng h Omega (minh h a c a Bùi Ánh). Khi b còng trong xà lim, ng i tù c i t o b đ y ng i lên b n m, du i th ng hai chân. Viên cán b an ninh tr i giam sai m t tr t l y ra m t lô vòng s t hình ký hi u omega ra và m th vào c chân ng i tù. N u đám an ninh tr i giam không có ý đ nh tr ng ph t n ng tù nhân c i t o thì h ra l nh cho tr t l y hai vòng omega v a v n v i c chân ng i tù c i t o. Ng c l i n u h mu n tr ng ph t n ng và mu n làm nhi m đ c th i chân ng i tù, h tra vào c chân tù c i t o hai vòng omega nh h n vòng c chân r i đ ng m nh xu ng. Khi c chân ng i tù l t vào đ c chi c vòng omega, nó đã làm tr y tr a m t ph n hay nhi u ph n c chân ng i tù. Sau đó, h tra vào bên d i m t cây s t dài qua nh ng b n l ò tròn ò hai vòng omega, m t đ u cây s t ăn sâu vào m t t ng trong, đ u phía ngoài c a thanh s t đ c x qua m t ch t đ c g n th t sâu xu ng c nh bên ngoài c a b n m. M t cây s t khác ng n h n, m t đ u đ c u n tròn, đ u kia c a cây s t này đ c đánh đ p và khoan m t l ò nh . Khi hai thanh s t này đ c khóa ch t v i nhau thì m t đ u c a cây s t đ c s xuyên qua m t l ò nh t ng phá t r c, thò ra ngoài ra ngoài m t đ n. Ch vi c tra m t cái khóa vào đ u phía ngoài ò y c a thanh s t đ c là t t c h th ng trên s t o thành m t cái cùm th t ch t khó lòng m t ng i tù nào có th m khóa vì m u ch t đ tháo cùm là ò khóa bên ngoài. Ph i m đ c ò khóa bên ngoài thì m i m đ c cùm.

Có b n m c cùm dành cho m t tù c i t o khi h b bi t giam ò tr i Xuân Ph c:

- M c đ 1: Cùm m t chân ph i,
- m c đ 2: Cùm m t chân trái,
- m c đ 3: Cùm hai chân,
- m c đ 4: Cùm hai chân hai tay.

Tôi đã trải qua mức độ 4 trong 8 tháng liên tiếp, sau đó giảm xuống mức độ ba, rồi lại tăng lên mức độ 4 trở lại khi giảm xuống mức độ 3, 2 rồi 1. Khi còn bị cúm mức độ 4, ngoài hai bữa ăn và ban đêm, tôi đã tháo cùm 2 tay, thời gian còn lại lúc nào tôi cũng phải ngồi cong như con tôm lúi cúi vì kiên cố cùm quá ác này. Số dĩ tôi được giảm xuống mức độ 3 rồi trở lại mức độ 4 chỉ vì một sự kiện: Số can thiếp của Hội Ân xá Quốc tế đưa tôi ra. Khi hai thành viên của Hội này là bà Frederick Fuchs (người Bỉ) và ông Pierre Carreaux (cựu chiến binh người Pháp) từ Belgique bay qua Bangkok với một danh sách 14 ký giả, phóng viên bắt đầu bị chặn ở Việt Nam và đòi đưa Hà Nội để được gặp một nhà báo người này. Chỉ có bà Fuchs là được vào Hà Nội, nhưng bà chỉ được nhìn thấy sự kiện thiếp và được phép thăm bà một tối tại Saigon chứ không được đưa trên A-20 gặp một tôi. Khi bà Fuchs đòi chiếu khán ở Bangkok để vào Hà Nội trùng vào thời điểm tôi được tháo cùm hai tay và thời gian bà Fuchs rời Hà Nội trùng thời gian tôi bắt đầu lại mức độ 4.

Trở lại khi tôi được tháo cùm hàng ân huệ mức độ 2, thì một phái đoàn do Hoàng Thanh hàng đầu đưa vào Hà Nội vào “thăm” A-20. Ông ta lôi một lô hàng người tù cộng sản đang nằm trong biệt giam tại trại A cũng như B ở A-20 ra thăm cùng. Tôi được một trong những thẩm vấn viên cho xem bên sao hàng lá thép can thiếp đòi tôi, và 13 ký giả khác trong đó có kèm theo các hàng lá thép của hàng họ và hàng nghiệp với tôi ở Pháp, trong đó có cả ông Trần Văn Ngô tức ký giả Trần Nguyên, một cựu phóng viên của Việt Tân Xã thuộc lập đàn anh chúng tôi. Sau đó anh ta nói hàng với tôi:

“Bên mày thấy duyệt, mấy hàng Tây này kể cả mấy hàng ký giả Việt gian chửi trợn tức quốc không thể đánh tháo chúng mày được. Khôn hèn thì chịu cộng sản o đờ không bắt chửi trong cùm. Sự thật là chúng mày sẽ không ra khỏi cái thùng lũng này được đâu. Ân xá Quốc tế họ, còn khuya bên nó mới làm gì được chúng tao”.

Tôi không trách gì việc can thiếp này mà lại còn vui là hàng khác, bởi vì nó cũng giúp cho tôi một niềm tin và thấy được tâm lòng hào sảng của bên bè hàng nghiệp ra được ngoài. Tôi thành thật tri ân họ.

Nhưng ngày tiếp theo, tôi bắt đầu nâng cùm ở mức độ 4 và bắt đầu khi uống phải ăn xuống chỉ còn bên

m t n a so v i các anh em bên ngoài, nghĩa là ch còn m i b a ăn 150 grams. N u tính chi ly ra thì 150 grams th c ph m m i ngày g m kho n 5 lát khoai mì khô lu c và m t mu ng c m, t t c chan đ m n c mu i và đ c phát cho n a ca n c m t ngày. Ăn m n và u ng n c ít, ng i r t đ b phù s nh h ng t i th n. Trong tù mà b th n thì k nh tàn đ i. Cho nên ăn lúc đó tr thành ít quan tr ng h n dù lúc đó chúng tôi đã là lữ ma đói. Cái khát tri n miên đã che đi cái đói. N u tôi mu n ăn mu n ăn đ c kh u ph n dành cho ng i đ ang b tr ng ph t ph i dùng ít nh t n a ph n n c đ r a b t cái m n c a n c mu i đ c chan vào c m và khoai mì. Tôi không dám hy sinh nh ng mu ng n c quý nh vàng lúc đó đ r a ph n khoai. Tôi nghĩ ch có cách nh n, nh ng càng đói l đi thì m hôi ra nh t m, m t tình tr ng h t s c nguy hi m. Cha Vàng th y tôi l đi, ngài đ p c a báo cáo nh ng đám cán b c a nhà k lu t im l ng, coi nh không có chuy n gì x y ra. Bu i tr a hôm đó, cha Vàng n y ra m t ý ki n. Ngài nói:

“Anh không th tránh ăn mãi nh th . N u Chúa che ch cho mình, phù cũng không ch t. B t trách không nghĩ ra vi c hy sinh n a ca n c c a b cho anh. Khoai mì ít ng m n c mu i h n. B s hy sinh n a ph n n c đ anh r a khoai mì cho b t m n”.

Tôi kh c t :

“B (trong tù chúng tôi đ u g i t t c các tu sĩ c a các đ o giáo là b h t) l n tu i s c ch u đ ng y u r i, nh n khát nh con không đ c đâu”.

Ông c i:

“Sao bi t không đ c, đã th đâu mà bi t không đ c.”

Tôi ch c ngài cho b t căng th ng:

“Th b đã th ch a mà khi đi gi ng đ o có lúc b nói v h nh phúc l a đôi”.

C hai chúng tôi đ u c i vang. Cha Vàng nói:

“Ê này, đ b nói cho anh nghe chuy n này. B dù là linh m c thì cũng là ng i, con tim cũng

rung đợng nh m i ng i khác, nhi u lúc b cũng mu n th . Nh ng lúc nh th mình ph i tranh đ u v i chính b n thân mình ghê l m đ đợng v t rào đi ăn tình. Đi u này cũng c n can đ m m i làm đ c. Tín đ kính trợng ng i tu hành là kính trong s can đ m y, kính trợng s v t qua đ phợng s , ch n u giợng nh thợng tình thì nói gì n a”.

Vàng th a quý v , gi i pháp c a Cha Vàng đã khi n cho m t tu n, hai tu n, ba tu n qua đi nhanh và vô hi u hóa đ c s trợng ph t. Vào tu n l th t c a cu c trợng ph t, nh m t phép l , viên cán b phát c m nhà k lu t không ph i là tên tr c tr i nh thợng l mà là m t anh chàng l ho c. Tù nhân mang c m cho nhà k lu t cũng không ph i là Hùng đen mà là Tu n “sún” đ i tù hình s . Thông thợng, khi vào phát kh u ph n cho nhà k lu t, viên cán b tr c tr i thợng m xà lim có tù nhân “b g i” (tù nhân b ăn ch đ trợng ph t) tr c. Nh ng l n này th y các xà lim đ c l n l t m t 1 cho đ n 9 (s hên?) Xà lim 10 không có “khách”.

Đ n xà lim s 6, cha Vàng đ a hai chi c bát nh a và hai ca đợng n c ra trong khi viên cán b đích thân m khóa tay cho tôi. Viên cán b này m c đ công an không lon lá gì c nên không bi t c p b c anh ta. Phát khoai xong, th y Tu n “sún” múc m t vá n c mu i, viên cán b nói ngay:

“Ít mu i thôi, chan đ m vào, làm sao ng i ta ăn đ c”.

Đ n ph n n c, khi th y Tu n “sún” múc đ y c hai ca, tôi hi u rợng hôm đó tên cán b tr c tr i có vi c gì đó không m tr i k lu t đ c, nên nh b n thay th . Vì làm th nên anh chàng này không còn nh ho c không thèm nh là trong tr i có tù nhân ph i ăn kh u ph n dành cho ch đ trợng ph t. Phát xà lim s 9 xong, l i th y có tiợng chìa khóa m c a xà lim s 6 c a tôi. Tôi đnh ninh rợng h quay l i đ l y b t ph n n c nên tôi v i vàng c m ca n c uợng h t. Nh ng không, Tu n “sún” xách thùng n c đợng c a phòng h i:

“Có gì đợng thêm n c không”.

Tôi nói:

“Có.”

và đợa ca n c ra. Tu n “sún” đợ đợy hai ca n c, r i i h i:

“Còn đợ đợ ng n c khác không?”

C hai chúng tôi i c đợu. Viên cán b xen vào

“Đợ vào thau c m cho h , chi u hay mai i y ra”.

Hình ph t dành cho tôi ch m đợ t vào đợu tháng 11. Tôi đoán h t lý do này đợ n lý do khác khi n chúng ch m đợ t s tr ng ph t đợi v i tôi. Nh ng cha Vàng nh n đợ nh:

“N u c n ph i gi t chúng ta, chúng đã từng x o mình ngay t lúc đợu. Đoán làm gì cho m t...”

Cu i tháng 11, c hai chúng tôi đợu đợ c m cùm cho ra đi t m, i n đợu tiên sau 3 năm bi t giam. Khi đợ c m cùm, tôi đợ ng lên không n i vì hai chân đợ ng nh c ng i. Cha Vàng cũng n m trong tình tr ng y, nh ng ngài m i b bi t giam h n m t năm nên còn i t đợ c. Chúng tôi bám i y nhau theo h ng đợ n c a tr t t đi ra ngoài gi ng đợ c đào bên c nh m t ao cá ngay sau nhà k lu t. Th i ti t tháng 11 v ùng ti n s n Tuy Hòa đã i nh i m r i. Tôi còn có đợ c m t cái áo i nh t may b ng cách phá m t chi c ch n len c a m t b n tù cho t năm 1980. Khi đợ c cho chi c ch n len này, tôi nghĩ ngay đợ n chuy n may thành chi c áo gi ng nh áo tr n th . Trò may vá trong các tr i tù cũng là m t thú tiêu khi n và gi t th i gi . Chúng dùng nh ng c ng s t đợ làm kim và ch thì b ng nh ng s i rút ra t nh ng chi c áo hay qu n may b ng bao cát. Chính nh ng trò may vá này, chúng tôi h c đợ c m t bài h c: Cùng thì t c bi n. Trợ c nh ng trò đàn áp, nh ng m u ch c thô b o qu n thúc con ng i trong các nhà tù c ng s n, v n có r t nhi u ng i v t qua đợ c c n kh n khó do b n năng s ng còn c a h r t m nh. C th nghĩ m t ng i n u ăn b t c con v t gì mà h b t đợ c k c rít núi, c ki ng, ăn s ng c lo i khoai mì H-34 có nhi u ch t đợ c trên đợ t Hoa K này, thì ch có n c vào nhà th ng s m. Nh ng th i gian đợ i các nhà tù C ng S n b nh không có thu c, ăn b y b mà các tù nhân c i t o ít b h h n gì. Tôi nghĩ m t cách ch quan r ng ch có phép i hay b n năng t t n c a ng i khi b đợy vào cùng qu n m nh, m i giúp cho m t ng i tù s ng đợ c và có ngày tr v . M t s b n tù c a tôi sau này hay nói đợ n chuy n s ng vì tinh th n, lúc đợu tôi ch coi là chuy n vui, nh ng ng m nghĩ i th y cũng có ph n chí lý. Khi m t ng i tù ch p nh n ph n

xu nh t v mình, s b t ch p nh ng đon thù. Vì m t ng i bi t ch p nh n ph n xu nh t v mình trong hoàn c nh l u đ y, s ch ng còn gì ph i suy nghĩ v hi n t i l n t ng lai, ngày v . Lúc đó n u Vi t c ng có b n mình m t viên vào ng c, có l đi u đó đ c coi là ân hu h n là kéo dài cu c s ng c a nh ng ng i tù theo cách n a s ng, n a ch t nh th . Cho nên, ng i c ng s n có th tính đ c nhi u trò đ n áp, hành h con ng i, nh ng không tính đ c đi u liên quan đ n b n năng và tinh th n c a con ng i.

Khi chúng tôi ra đ n b gi ng là mu n tr l i ngay xà lim. Còn t m táp gì trong đi u ki n th i ti t này. Th y Cha Vàng run lên b n b t vì gió l nh. Ngài l i ch m c m t chi c áo len m ng bên trong b đ tù, nên tôi c i chi c áo tr n th và nói:

“B đ a chi c áo len con, b m c chi c áo c a con vào ngay. B phong phanh th , c m l nh bây gi . B nh r ng đây không có thu c, m c chi c áo này c a con đi, b đ a áo len cho con”.

Ông nh t đ nh không ch u, nh ng cu i cùng tôi v n l t chi c áo len c a cha Vàng ra và m c chi c áo tr n th mang b ng ch n len hai l p c a tôi, tôi m c chi c áo len c a ông. Dĩ nhiên chúng tôi ch ng t m táp gì đ c c , ng i núp vào b c t ng che gi ng n c đ tránh gió. Cha Vàng ít run r y h n. Ngài đ ng đ y và vung tay c đ ng. Tôi làm theo ngài. Tôi có c m t ng c m i l n vung tay c đ ng theo kí u D ch Cân Kinh thì chúng tôi choáng váng có th chú v tr c, nh ng đ ng th i cũng c m th y b t l nh. Viên cán b tr c tr i đ n chúng tôi:

“Các anh t m thì t m, không mu n thì thôi. N u không thì ng i đây ph i n ng (Xuân Ph c, mùa Đông th ng không th y m t tr i). C m không đ c liên h v i ai”.

Nói xong, anh ta b đi.

Nói thì nói v y, nh ng các anh em trong nhà b p đ u là anh em sĩ quan c i t o, nên cũng tìm cách t p t cho chúng tôi vài mi ng c m cháy, m y tán đ ng. L.S, m t ng i Vi t g c hoa, m t t phú, vua máy cày tr c 30-4-1975 b đ y lên tr i này sau khi lãnh cái án 20 năm tù sau đ t đánh t s n m i b n l n th nh t, đ ng đ c c t c coi v n rau c i. Ông ta t v n rau đi kh i kh i, không lén lút gì, đ n th ng ch chúng tôi, đ a m t gói bánh trong đó có ít bánh bisquit l t và ít đ ng tán, và thi t th c h n là kho ng 10 viên thu c B1. L.S nói:

“Ng bi u, bánh đ ng ăn h t ngoài này đi, đ ng mang vào chúng nó s t ch thu. Thu c B1 c n cho các n l m á. C ăn t t, đ ng có lo, nhà n c ‘no’ h t”.

Xong ông ta b đi.

Nhóm ng i Vi t g c Hoa s ng trong tr i r t đ y đ , nh ng đ i v i chúng tôi, lúc nào h cũng c x đàng hoàng. Nh ng tin t c t bên ngoài đ c đem vào tr i c a h khá chính xác. A-20 là tr i tr ng gi i nh ng quà thăm nuôi hàng tháng c a h ch t đ y ch n m. M i l n thăm g p h v i gia đình c ngày ngoài nhà thăm nuôi cũng đ c, n u h mu n. Nh ng ít khi nào h hành đ ng nh v y. Môi tr ng A-20 là môi tr ng t nh . Nh ng doanh nhân này đ u óc r t th c t : Có t n mua tiên cũng đ c hu ng chi đám cán b tr i giam v n cũng đói rách. Cái giá c a vi c kh i kh i đ n t p t cho chúng tôi ít ra cũng ph i tr b ng 6 tháng bi t giam, n u b b t g p. Nh ng 6 tháng bi t giam ch t ng đ ng v i 2 c p l p x ng. Ông là ng i tù duy nh t trong tr i có th tr cái giá y b ng l p x ng hay n a bao thu c lá ba s 5 thay vì vào bi t giam. LS bi t ch c r ng bu i t i hôm y, tên tr t t (b án chung thân vì t i c p có súng) s xu ng g i LS ra c a s bu ng giam và xin hai p l p x ng cho cán b n u xôi. Cho nên, LS đi đâu m t lúc r i ông ta tr l i v i cái đ u cày, diêm và nói:

“Thu c lào này say l m, c n th n. Đ ng mang diêm vào bi t giam”.

Hút xong thu c lào, ch c n “phê” nh t đ n, tôi ch t n y ra ý ki n:

“B i mình gi u 2 bi (ti ng lóng c a hai đ u) đ đêm Noel hút”.

Tôi qu n nhúm thu c còn l i cho th t nh vào bao nh a đ ng 10 viên B1 và nhét vào g u qu n. Cái g u qu n là ch hôi th i c a nh ng ng i tù 3 năm không đ c t m, ch c không có ai mu n s đ n nên có th an toàn. Bi t giam là n i c m h t m i th k c thu c hút nên chúng tôi ph i hành đ ng nh v y. Và qu th t, tr c khi mang chúng tôi vào i xà lim, tr t t Hùng đen ch khám s s. Tôi và Cha Vàng đã th ng.

Nh ng vào đ n xà lim, sau khi x chân vào cùm, nghĩ l i tôi m i th y th t v ng: l a đ u mà hút. Th o lu n mãi, Cha Vàng đ a ý ki n, l y l a b ng ph ng pháp c a th i k đ đá. Tôi l i ch c v tu sĩ Công giáo r t hùng bi n này:

“B con mình đang t th i k đ t sét mà b nghĩ đ n ph ng pháp c a th i k đ đá”.

Cha Vàng c i:

“Mày ch t m xàm. Đ ng đ n đ y. Đêm Noel mình s hút thu c l o, b có cách r i”.

Sau đó cha Vàng gi ng gi i cho tôi cách l y l a “th i k đ đá”. V tu sĩ nói nh gi ng đ o:

“Này nhé, con có bi t r ng n n v n minh ngày nay đ n t vi c phát minh ra l a. L a ch ng đ i s ng con ng i khi h thoát ra th i k ăn l o... Con ng i th i k đ đá đã bi t dùng đá ch i vào nhau cho đ n khi x t l a. Nh ng tia l a đó r t xu ng đ m lá khô đ b t l a và h th i cháy thành ng n l a”.

Chà Vàng nói:

“ch c n m t thanh v tre và áo m c”.

Tôi h i Cha Vàng:

“áo m c thì có s n, nh ng thanh v tre?”

Cha Vàng c i:

“B giao nhi m v cho mày n u b kêu đi th m cung, th nào tr c Noel chúng c ng gi i chúng ta ra tra v n và khám xà lim, m t bi n pháp an ninh tr c nh ng ngày l tr ng...”

Do kinh nghi m, cha Vàng nói đúng. Năm ngày tr c Noel, tr i có n ng, nh ng tia n ng hi m hoi xuyên qua c a t o v o vào phòng giam. Ng ài v i l y chi c áo tù b ng v i th o vá ch ng vá đ p, xé hai m nh nh . Ng ài nói:

“Đây là cái áo b đã gi t r t s ch tr c khi vào đây, đ làm con cúi l y l a khi c n. Xé nó ra ph i cho th t khô. Cu n l i cho ch t thành m t cu n b ng ngón tay cái. Dùng móng tay đánh t i m t đ u, đánh th t t i cho đ n khi s i v i đ u con cúi xu t hi n m t l p bông. Dùng mi ng v tre th t m ng lu n nó vào cái khe h p đ g n quai dép l p r i kéo cho đ n khi thanh tre nóng b ng. H i nóng c a b t tre d i nh trên m t bông c a con cúi, l a s ngún và th i nhè nh v t l a s loang ra, ch c n th i nh là l a s b t lên”.

Nghe Cha Vàng nói tôi t ng là ngài nói chuy n th n tho i. Nh ng do v n nghĩ đ n phép l , nên tôi nghe theo l i ngài. Tôi nghĩ đây là m t trò vui và cũng là đ p t th thách mình. Đúng nh đ đoán, tr c Noel 1984 ba ngày, l n l t chúng tôi b kêu ra ngoài th m cung và xà lim b khám xét r t k . Nh ng h v n không phát giác ra đ c m y đi u thu c ào và thu c B1 tôi gi u trong lai qu n. Có l do ng i hôi th i quá nên, anh cán b nào cũng s mó vào qu n áo tôi. Ch còn thanh tre m ng. Tôi nghĩ ra m t k nên báo cáo cán b cho xin m t thanh tre m ng mang vào xà lim đ làm đ c o l i. Viên cán b h i tôi:

“L i anh làm sao?”

Tôi nói:

“Đóng b n ba năm r i không đ c c o, nên xin cán b .”

Anh ta không nghi ng gì c nên g t đ u:

“Nh ng tre đ đâu ra?”

Tôi nói ngay:

“ Nhà b p ch c có”.

Anh cán b g i tr t t Hùng đen:

“Xu ng nhà b p b o h cho tôi m t v tre c o l i cho anh này”.

Tôi l i g p may l n n a. M y anh em nhà b p t ng làm cây c o l i cho cán b nên h làm r t k và tôi có m t thanh c o l i b ng v tre khô dài kho ng 2 gang tay.

Sau khi tr l i xà lim, tôi b t đ u th c t p ngay. Tháo m t quai dép l p ra, tôi lu n thanh tre vào và dùng hai tay kéo c a. Th y nóng th t, tôi ra s c kéo m nh. Cha Vàng v i can:

“Kéo t t , th ra hít vào đ u, ít ra cũng m t ti ng đ ng h”.

Tôi i ch c cha Vàng:

“B i, mình đang th i k đ đ t mà kéo nh th này, ch c ph i ăn 5 ph n khoai mì may ra m i bù i đ c. Đ đ t đ v i m!”

‘V linh m c c i hi n lành:

“Thôi đ ng có nói n a, anh nói nhi u xì h i còn s c đâu mà kéo.”

Trong khi tôi đánh v t v i chi c dép và thanh tre, thì Cha Vàng móc trong tay n i l y hai mi ng v i đã ph i khô ra và làm thành m t con cú. Ông chà m t đ u con cú xu ng sàn r i l y móng tay út lúc đó đã dài nh móng tay c a m y bà ng i Tàu bó chân, kh y kh y c ti ng đ ng h vào nh ng th v i lúc đó đã h i bung ra. Đ n khi th y m t, m hoi ra nh t m, tôi nói v i Cha Vàng:

“Con ch u thua r i b i, m t quá”.

Cha Vàng khuy n khích:

“Đ ng ng ng, ti p t c đ b th coi.”

Tôi ti p t c kéo. B t tre đã văng ra có th nhìn th y trên sàn. Khi Cha Vàng l a th đ a cú vào thì tôi gia tăng t c đ . Cha Vàng reo lên:

“H i ngún r i, t i ch a bén than vì anh kéo ch a đ đ”.

Qu th t tôi cũng th y m t chút khói b c lên. Ngày hôm sau, chúng tôi l i th , m t cu c ch y đưa ti p s c c a hai ng i. Đ con cú v i xu ng sàn, tôi và Cha Vàng thay phiên nhau kéo, t 9 gi sáng cho đ n h n 11 gi thì “phép l ” đã đ n. Đ u con cú b t đ u ngún và có khói, có nghĩa là b t tre nóng quá đ đã khi n cho l p bông nh trên con cú bén l a. M t lát sau khi th y xu t hi n nh ng đ m h ng, Cha Vàng th i nh nh , v t l a lan ra, trang s c a m y ngàn năm tr c đ c l t i. Cha Vàng ti p t c th i nh đ nuôi đ ng ng n l a. Và khi đã ng i th y mùi khét c a v i, ngài th i h i m nh. Ng n than h ng lan r ng ra h n và cu i cùng ch c n m t h i nh , ng n l a bùng lên. V tu sĩ nhìn con cú v i có than h ng gi ng nh m t đ u thu c lá

m i đ c đ t lên, r i c i vang: “Minh th ng”.

Ngài l c trong tay n i m t mi ng gi y ch m vào cú v i, ng n l a lan sang đ m gi y. Xong, cha n m ch t tay tôi gi lên cao nh m t võ sĩ đ c tr ng tài n m tay gi cao sau khi đ m đ ch th đ o ván.

Chúng tôi ng i ngh m t lát, sau đó Cha Vàng nói:

“Chúng ta đã h c xong bài h c lúc b đã ngoài 50, còn con đã 33 tu i. Nh ng t b , b th y chúng ta x ng đáng v i bài h c y. Đó là kiên trì đ t m c tiêu trong hoàn c nh khó khăn nh t”.

Đúng vào t i 24-12-1984, tr c khi Cha Vàng c hành thánh l n a đêm trong xà lim s 6, chúng tôi đã hút m i ng i m t đ i u thu c Lào. Hút b ng m t mi ng gi y cu n tròn nh loa kèn và ng m n c. Hút nh th , mi ng mình chính là cái đ i u, và cũng có ti ng kêu, cũng ch nh choáng say nh khi hút b ng đ i u cây. Ch có đ i u khác v i hút thu c Lào b ng đ i u cây: Sau khi hút ph i nh n c đi. Trong hoàn c nh tôi và Cha Vàng lúc đó thì h i ti c vì chúng tôi thi u n c u ng kinh niên.

K t ngày s ng cùng m t xà lim v i Cha Nguy n Văn Vàng, tôi h c đ c nhi u đ i u. Trong su t th i gian này, ngài gi ng cho tôi b Tân c. Dù tôi là m t Ph t t , nh ng nghe m t nhà truy n đ o Công giáo chuyên môn gi ng kinh, nên b Tân c đã c ng c nh ng l p lu n sau này c a tôi r t nhi u. Quan tr ng h n h t, đó chính là k ni m v i m t tu sĩ mà tôi kính tr ng.

Tháng 4-1985, Cha Vàng lâm b nh vào lúc s c kh e c a Ngài đã quá y u. Có l Ngài đã ki t s c, s t cao r i đi vào hôn mê. Tôi đ p c a kêu c p c u su t ngày, nh ng lúc tên tr c tr i ch u m c a đ cho m t y sĩ vào khám b nh, thì m i vi c có v quá mu n. Hai viên tr sinh không đ kh năng làm Cha Vàng t nh l i. Vào đúng lúc c hai chúng tôi đ u c m nh n đ c mùa Giáng Sinh đã tr l i thung lũng Xuân Ph c qua ti ng chuông c a m t nhà th đ ng nh cách chúng tôi xa l m v ng v trong đêm l nh giá và u t ch

Linh M c Nguy n Văn Vàng qua đ i ngay trong xà lim s 6. Tr c đó, dù y u và b nh, Ngài đã bàn v i tôi là làm sao có đ c bánh thánh lúc ngài làm l n a đêm trong Noel 1985 mà con chiêm duy nh t tr c Ngài lúc đó l i là m t Ph t t nh tôi. Nh ng m c c a Ngài không thành, k c vi c l n tr c đó là l p l c l ng võ trang đ mong l t ng c l i tình th c a m t đ t n c v a chìm đ m trong lu ng sóng đ . Nh ng dù Ngài đã m t đi, trong suy nghĩ c a tôi cho đ n bây gi , Linh M c Nguy n Văn Vàng v n là m t ng n l a, âm th m cháy nh con cú

v i ngày nào b ng bùng lên soi sáng cái không gian tăm t i c a t t c nh ng xà lim đang hi n di n trên đ t n c Vi t Nam.

Đêm Noel trong xà lim s 6

Ngày 29-4-1984, tôi đ c chuy n sang xà lim s 6 tr i A-20 chung v i Linh M c Nguy n Văn Vàng, linh h n c a m t v n i đ y do ngài và ng i em ch tr ng năm 1976. Tôi hoàn toàn không hi u lý do c a vi c chuy n xà lim cá nhân này. Đây cũng là ngày mà tôi đánh đ u 3 năm b cùm hai chân và có giai đ o n c hai tay trong xà lim s 5. Ph i nói là tôi b gông thì đúng h n. N u quý v đ c nhìn th y nh ng t i ph m c a th i phong ki n b gông nh th nào thì chúng tôi b gông nh th n y. Ch có khác là nhà tù C ng s n không gông c mà thôi.

Linh M c Vàng, m t nhà gi ng đ o l i l c c a dòng Chúa C u Th , sau khi b lên án chung thân kh sai sau v và em ru t ngài là Linh M c Hi u b x t , đã b đ a l u đ y t i tr i A-20 Xuân Ph c. Khi tôi đã n m cùm trong bi t giam trong phòng s 5 đ c 2 năm thì m t hôm Linh M c Nguy n Văn Vàng lúc y t tr i lao đ ng b đ a vào xà lim s 6, bên c nh xà lim tôi b giam.

Khi còn ngoài tr i lao đ ng, ngài là đ i t ng theo dõi c a đám an ninh tr i giam, nh t c nh t đ ng đ u không qua m t đ c m t giàn ăng ten đ y đ c vây quanh v tu sĩ công giáo này. B n an ninh tr i nói th ng ra r ng n u chúng b t g p b t c tù nhân nào liên h v i Linh M c Nguy n Văn Vàng, s cùm ngay.

Tôi là m t Ph t t , nh ng m i liên h v i Cha Vàng khá thân thi t và chúng tôi th ng đàm đ o v i nhau vào m i ngày sau gi c m chi u tr c khi đ i m s đ vào bu ng giam, không ch p l nh c a tr i. Có l đây là lý do b n an ninh tr i đ a tôi đi “ngh mát” tr c và 2 năm sau h đ a Cha Vàng và m t vài anh em n a vào nh ng chi c h p nh ngay say nhà b p c a tr i A. Tr i t p trung A-20 Xuân Ph c th ng đ c chúng tôi g i là tr i tr ng gi i (danh t có t th i Pháp thu c đ ch nh ng tr i có quy ch tr ng tr tù nhân kh t khe). C c Qu n Lý Tr i Giam c a C ng S n thì g i nh ng lo i tr i này là Tr i Kiên Giam. T i sao chính quy n C ng S n g i nh ng tr i đ c đánh mã s b ng ch A và t p theo là m t hàng con s ? Th t ra thì r t ít ng i đ c bi t lý do t i sao l i g i A-20 là m t tr i kiên giam n u không có đ p b g i đi th m cung nhi u l n tr c khi đ c “g i” vào nh ng chi c “h p” Xuân Ph c. Sau bi n chuy n đánh đ u b ng vi c Trung Qu c t n công 6 t nh sát biên gi i Vi t Trung năm 1979, C c Tr i Giam đ c l nh th c hi n m t k ho ch g i là “Ph ng Án 4”, nghĩa là th c hi n m t k ho ch tuy n l a t t c nh ng thành ph n c ng đ u “không th c i t o đ c n a” đ đ a vào nh ng tr i A và tr i Z. K ho ch này là tác ph m c a m t viên Đ i Tá v sau này tr thành m t t ng lãnh công an tên là Hoàng Thanh (có l là bí danh). Hoàng Thanh đã th m cung chúng tôi và r t nhi u tù nhân khác m y tháng tr c khi tôi b chuy n tr i v A-20. L n sau cùng là vào mùa Thu 1979, khi th m cung tôi l n chót, ông ta c i c i nham hi m nh ng nói hu ch to t: “Tôi bi t ch c ch n là khi chuy n v tr i m i, các anh không còn ngày ra. Cho nên tôi khuyên các anh là t t nh t nên ngoan ngoãn đ h ng khoan h ng c a nhà n c, nói chung là đ c mang v con cách anh lên

l p nghi p đ đây cho g n. Khu v c trai giam sau này s tr thành m t đ p n c và m t th tr n. Chúng tôi mu n thi t l p m t trong nh ng ti u Siberia . Bây gi , tôi th y không còn c n ph i gi u di m gì các anh n a”.

Tr i A-20 lúc đ u (1979) có t i 4 tr i đ c đánh s A, B, C, D, c cách nhau trên d i 5 cây s . Tr i A đ c xây hoàn b ng bê tông c t s t t ng, b n m, v n rau ao cá d i nh ng r ng đ a xanh t t. Nh ng bên trong nh ng d y nhà g ch, mái ngói đ au đó là nh ng ph ng th c câu thúc thân th và tinh th n không khác d i các tr i giam Siberia d i th i Stalin mà ph n l n ng i đ c sách Mi n Nam Vi t tr c 1975 đ u bi t qua cu n “Qu n Đ o Gulag” c a văn hào Solzhenitsin. Tôi s có đ p nói đ n chuy n này trong m t bài vi t khác. Bây gi tôi quay l i ch đ c a bài vi t này.

Nh ng ng i xây đ ng tr i Xuân Ph c là ai? Cái oái oăm c a l ch s mà chúng tôi g p ph i chính là ch : Tr i tù này l i do chính bàn tay c a nh ng ng i t ng đ c di t n t i Guam tr c ngày 30-4-1975, sau đó l i bi u tình đòi tr v l i Vi t Nam b ng t u Vi t Nam Th ng Tín, t o đ ng lên. Lúc chúng tôi đ c chuy n tr i v đây thì có m t s v n ch a đ c tr t do. Ch y n n C ng S n t i Guam , r i vì nh ng lý do riêng bi t h u h t là vì gia đình còn k t l i, trong c n hoang mang và đau kh t t đ , tình c m che l p lý trí và b kích đ ng, h đòi quay tr v v i lý do xây đ ng l i quê h ng sau chi n tranh. Nh ng ng i C ng S n th a hi u, nh ng ng i t n n này quay tr v ch vì có ng i còn v con, có ng i còn m già không có ng i sẵn sóc, có ng i ho ng lo n b l i v m i c i, ng i tình đ ng sau. Cho nên, C ng S n m m t cu c đ n t p đ quay phim ch p hình và sau đó đ y t t c đàn ông vào khu r ng Xuân Ph c và b bu c ph i xây đ ng nhà tù này đ chính quy n C ng S n giam gi chính nh ng đ ng đ i c a mình. Tôi đã có r t nhi u đ p ti p xúc v i h , nên hi u đ c t m lòng c a h và th y h đáng th ng quý h n là đáng trách. M t sĩ quan x ng là qu n gia cho t ng Nguy n Cao K tâm s v i tôi: “C u tính coi, lúc đó vì hoang mang đ g p không k p l i v con và bà m già theo. Đ n Guam, c nghĩ đ n h , làm sao nu t n i mi ng c m ch . Tôi bi t nhi u ng i không th thông c m đ c lý do tôi tr v , trong đó có th có c v con tôi n a, nh ng đành ch u v y. Cho nên dù b đ y vào hoàn c nh kh n n n nh th này, tôi v n th y l ng tâm yên n h n”.

Tôi không có ý đ nh nói chi ti t v v này mà mu n tr l i cái đêm Noel trong xà lim s 6. Xà lim là ti ng đ ch theo âm Vi t Nam c a “cellule” (ti ng Pháp), xu t hi n trong văn ch ng và báo chí t th i Pháp thu c. Th c ra n u tra t đ i n ti ng Anh Vi t hay Pháp Vi t, ch cell hay cellule đ u có nghĩa là “t bào”. Trong các tr i tù c a nh ng qu c gia theo ch nghĩa t b n cũng nh ch nghĩa c ng s n, ho c các qu c gia dân ch t do, nh ng “t bào” v n đ c hi u là nh ng phòng bi t giam cá nhân đ tr ng ph t nh ng tù nhân nguy hi m. Nh ng phòng bi t giam cá nhân này th ng đ c xây đ ng theo m t tiêu chu n gi ng nhau: Không gian nh h p c a chúng ph i đ p ng đ c nhu c u tr ng ph t c th xác l n tinh th n ng i tù. Riêng t i các tr i c i t o do ng i C ng S n đ ng lên, nh ng phòng bi t giam cá nhân đ c g i b ng m t nhóm t “nhà k lu t”. Tr i A A-20 Xuân Ph c có m t d y 10 phòng bi t giam cá nhân, m i phòng nh v y gi ng nh m t cái h p v i b r ng 3 th c, dài 3 th c, cao 6 th c, xây đ ng b ng v t li u bê tông c t s t, kín mít ch có m t l tò vò nh c cánh c a tr c đ cho v binh ki m soát tù nhân b bên trong. p hía trong m i xà lim cá nhân, có hai b n m song song, cách

n nhau b ng m t kho ng h p kho ng n a th c. Ng i t n m trên b quay m t ra phía c a hai chân b cùm ch t b ng m t cùm s t (trong hình), có nhi u tr ng h p b cùm c hai chân hai tay.

Nh ng cùm nh th nào? Có ph i là cùm b ng còng s 8 nh ta th y c nh sát M còng tay ph m nhân đ gi i giao v s c nh sát không? Th a không ph i nh v y! Làm gì chúng tôi l i đ c u đ i đó. Lo i còng trong nh ng xà lim mà tôi tr i qua su t 5 năm liên ti p t i A-20 trong r ng Xuân Ph c là “cùm Omega”. T i sao l i g i lo i cùm này b ng cái tên c a m t hi u đ ng h r t n i ti ng là đ ng h Omega. Hai cái vòng s t đ khóa hai chân ng i có hình thù gi ng y chang logo c a đ ng h Omega (minh h a c a Bùi Ánh). Khi b còng trong xà lim, ng i t c i t o b đ y ng i lên b n m, du i th ng hai chân. Viên cán b an ninh tr i giam sai m t tr t t l y ra m t lô vòng s t hình ký hi u omega ra và m th vào c chân ng i t. N u đám an ninh tr i giam không có ý đ nh tr ng ph t n ng tù nhân c i t o thì h ra l nh cho tr t t l y hai vòng omega v a v n v i c chân ng i t c i t o. Ng c l i n u h mu n tr ng ph t n ng và mu n làm nhi m đ c th i chân ng i t, h tra vào c chân tù c i t o hai vòng omega nh h n vòng c chân r i đ ng m nh xu ng. Khi c chân ng i t l t vào đ c chi c vòng omega, nó đã làm tr y tr a m t ph n hay nhi u ph n c chân ng i t. Sau đó, h tra vào bên đ i m t cây s t dài qua nh ng b n l tròn hai vòng omega, m t đ u cây s t ăn sâu vào m t t ng trong, đ u phía ngoài c a thanh s t đ c x qua m t ch t đ c g n th t sâu xu ng c nh bên ngoài c a b n m. M t cây s t khác ng n h n, m t đ u đ c u n tròn, đ u kia c a cây s t này đ c đánh đ p và khoan m t l nh . Khi hai thanh s t này đ c khóa ch t v i nhau thì m t đ u c a cây s t đ c s xuyên qua m t l nh t ng phái tr c, thò ra ngoài ra ngoài m t đ n. Ch vi c tra m t cái khóa vào đ u phía ngoài y c a thanh s t đ c là t t c h th ng trên s t o thành m t cái cùm th t ch t khó lòng m t ng i t nào có th m khóa vì m u ch t đ tháo cùm là khóa bên ngoài. Ph i m đ c khóa bên ngoài thì m i m đ c cùm.

Có b n m c cùm dành cho m t tù c i t o khi h b bi t giam t tr i Xuân Ph c: M c đ 1: Cùm m t chân ph i, m c đ 2: Cùm m t chân trái, m c đ 3: Cùm hai chân, m c đ 4: Cùm hai chân hai tay. Tôi đã tr i qua m c đ 4 trong 8 tháng liên ti p, sau đó gi m xu ng m c đ ba, r i l i tăng lên m c đ 4 tr c khi gi m xu ng m c đ 3, 2 r i 1. Khi còn b cùm m c đ 4, ngoài hai b a ăn và ban đêm, tôi đ c tháo cùm 2 tay, th i gian còn l i lúc nào tôi cũng ph i ng i cong nh con tôm l c vì ki u cùm đ c ác này. S dĩ tôi đ c gi m xu ng m c đ 3 r i tr l i m c đ 4 ch vì m t s ki n: S can thi p c a H i Ân Xá Qu c T đ th t ra. Khi hai thành viên c a H i này là bà Frederick Fuchs (ng i B) và ông Pierre Carreaux (c u chi n binh ng i Pháp) t Belgique bay qua Bangkok v i m t danh sách 14 ký gi , phóng viên b tr thù b i ch đ m i t i Vi t Nam và đòi đ n Hà N i đ đ c g p m t nh ng ng i này. Ch có bà Fuchs là đ c vào Hà N i, nh ng bà ch đ c nh n h s can thi p và đ c phép thăm bà m t t i Saigon ch không đ c đ n tr i A-20 g p m t tôi. Khi bà Fuchs đòi chi u khán Bangkok đ vào Hà N i trùng vào th i đ i m tôi đ c tháo cùm hai tay và th i gian bà Fuchs r i Hà N i trùng th i gian tôi b tr l i m c cùm s 4. Tr c khi tôi đ c tháo cùm h ng ân hu m c đ 2, thì m t phái đoàn do Hoàng Thanh h ng đ n t Hà N i vào “thăm” A-20. Ông ta l i m t lô nh ng ng i t c i tao đang n m trong bi t giam t i tr i A cũng nh B A-20 ra th m cung. Tôi đ c

m t trong nh ng th m v n viên cho xem b n sao nh ng lá th can thi p đòi th tôi, và 13 ký gi khác trong đó có kèm theo c nh ng lá th c a b ng h u và đ ng nghi p v i tôi Pháp, trong đó có th c a ông Tr n Văn Ngô t c ký gi T Nguyên, m t c u phóng viên c a Vi t T n Xã thu c l p đàn anh chúng tôi. Sau đó anh ta nói th ng v i tôi: “B n mà y đ y, m y th ng Tây này k c m y th ng ký gi Vi t gian ch y tr n t qu c không th đánh tháo chúng mà đ c. Khôn h n thì ch u c i t o đ không b ch t trong cùm. Su t đ i chúng mà y s không ra kh i cái thung lũng này đ c đâu. Ân Xá Qu c T h , còn khuya b n nó m i làm gì đ c chúng tao”. Tôi không trách gì vi c can thi p này mà l i còn vui là đ ng khác, b i vì nó c ng c cho tôi m t ni m tin và th y đ c t m lòng hào s ng c a b n bè đ ng nghi p ra đ c n c ngoài. Tôi thành th t tri ân h .

Nh ng ngày ti p theo, tôi b nâng cùm m c đ 4 và b c t kh u ph n ăn xu ng ch còn b ng m t n a so v i các anh em bên ngoài, nghĩa là ch còn m i b a ăn 150 grams. N u tính chi ly ra thì 150 grams th c ph m m i ngày g m kho n 5 lát khoai mì khô lu c và m t mu ng c m, t t c chan đ m n c mu i và đ c phát cho n a ca n c m t ngày. Ăn m n và u ng n c ít, ng i r t đ b phù s nh h ng t i th n. Trong tù mà b th n thì k nh tàn đ i. Cho nên ăn lúc đó tr thành ít quan tr ng h n dù lúc đó chúng tôi đã là lữ ma đói. Cái khát tri n miên đã che đi cái đói. N u tôi mu n ăn mu n ăn đ c kh u ph n dành cho ng i đ ang b tr ng ph t ph i dùng ít nh t n a ph n n c đ r a b t cái m n c a n c mu i đ c chan vào c m và khoai mì. Tôi không dám hy sinh nh ng mu ng n c quý nh vàng lúc đó đ r a ph n khoai. Tôi nghĩ ch có cách nh n, nh ng càng đói l đi thì m hôi ra nh t m, m t tình tr ng h t s c nguy hi m. Cha Vàng th y tôi l đi, ngài đ p c a báo cáo nh ng đám cán b c a nhà k lu t im l ng, coi nh không có chuy n gì x y ra. Bu i tr a hôm đó, cha Vàng n y ra m t ý ki n. Ngài nói: “Anh không th tránh ăn mãi nh th . N u chúa che ch cho mình, phù cũng không ch t. B t trách không nghĩ ra vi c hy sinh n a ca n c c a b cho anh. Khoai mì ít ng m n c mu i h n. B s hy sinh n a ph n n c đ anh r a khoai mì cho b t m n”. Tôi kh c t : “B (trong tù chúng tôi đ u g i t t c các tu sĩ c a các đ o giáo là b h t) l n tu i s c ch u đ ng y u r i, nh n khát nh con không đ c đâu”. Ông c i: “Sao bi t không đ c, đã th đâu mà bi t không đ c”. Tôi ch c ngài cho b t căng th ng: “Th b đã th ch a mà khi đi gi ng đ o có lúc b nói v h nh phúc l a đời”. C hai chúng tôi đ u c i vang. Cha Vàng nói: “É này, đ b nói cho anh nghe chuy n này. B dù là linh m c thì cũng là ng i, con tim cũng rung đ ng nh m i ng i khác, nhi u lúc b cũng mu n th . Nh ng lúc nh th mình ph i tranh đ u v i chính b n thân mình ghê l m đ đ ng v t rào đi ăn tình. Đi u này cũng c n can đ m m i làm đ c. Tín đ kính tr ng ng i tu hành là kính trong s can đ m y, kính tr ng s v t qua đ ph ng s , ch n u gi ng nh th ng tình thì nói gì n a”.

Vàng th a quý v , gi i pháp c a Cha Vàng đã khi n cho m t tu n, hai tu n, ba tu n qua đi nhanh và vô hi u hóa đ c s tr ng ph t. Vào tu n l th t c a cu c tr ng ph t, nh m t phép l , viên cán b phát c m nhà k lu t không ph i là tên tr c tr i nh th ng l mà là m t anh chàng l ho c. Tù nhân mang c m cho nhà k lu t cũng không ph i là Hùng đen mà là Tu n “sún” đ i tù hình s . Thông th ng, khi vào phát kh u ph n cho nhà k lu t, viên cán b tr c tr i th ng m xà lim có tù nhân “b g i” (tù nhân b ăn ch đ tr ng ph t) tr c. Nh ng l n này th y các xà lim đ c l n l t m t 1 cho đ n 9 (s hên?) Xà lim 10 không có “khách”.

Đ n xà lim s 6, cha Vàng đ a hai chi c bát nh a và hai ca đ ng n c ra trong khi viên cán b đích thân m khóa tay cho tôi. Viên cán b này m c đ công an không lon lá gì c nên không bi t c p b c anh ta. Phát khoai xong, th y Tu n “sún” múc m t vá n c mu i, viên cán b nói ngay: “Ít mu i thôi, chan đ m vào, làm sao ng i ta ăn đ c”. Đ n ph n n c, khi th y Tu n “sún” múc đ y c hai ca, tôi hi u r ng hôm đó tên cán b tr c tr i có vi c gì đó không m tr i k lu t đ c, nên nh b n thay th . Vì làm th nên anh chàng này không còn nh ho c không thèm nh là trong tr i có tù nhân ph i ăn kh u ph n dành cho ch đ tr ng ph t. Phát xà lim s 9 xong, l i th y có ti ng chìa khóa m c a xà lim s 6 c a tôi. Tôi đnh ninh r ng h quay l i đ l y b t ph n n c nên tôi v i vàng c m ca n c u ng h t. Nh ng không, Tu n “sún” xách thùng n c đ ng c a phòng h i: “Có gì đ ng thêm n c không”. Tôi nói: “Có” và đ a ca n c ra. Tu n “sún” đ đ y hai ca n c, r i l i h i: “Còn đ đ ng n c khác không?” C hai chúng tôi l c đ u. Viên cán b xen vào: “Đ vào thau c m cho h , chi u hay mai l y ra”.

Hình ph t dành cho tôi ch m đ t vào đ u tháng 11. Tôi đoán h t lý do này đ n lý do khán khi n chúng ch m đ t s tr ng ph t đ i v i tôi. Nh ng cha Vàng nh n đ nh: “N u c n ph i gi t chúng ta, chúng đã từng x o mình ngay t lúc đ u. Đoán làm gì cho m t...”

Cu i tháng 11, c hai chúng tôi đ u đ c m cùm cho ra đi t m, l n đ u tiên sau 3 năm bi t giam. Khi đ c m cùm, tôi đ ng lên không n i vì hai chân đ ng nh c ng l i. Cha Vàng cũng n m trong tình tr ng y, nh ng ngài m i b bi t giam h n m t năm nên còn l t đ c. Chúng tôi bám l y nhau theo h ng đ n c a tr t t đ ra ngoài gi ng đ c đào bên c nh m t ao cá ngay sau nhà k lu t. Th i ti t tháng 11 v ùng ti n s n Tuy Hòa đã l nh l m r i. Tôi còn có đ c m t cái áo l nh t may b ng cách phá m t chi c ch n len c a m t b n tù cho t năm 1980. Khi đ c cho chi c ch n len này, tôi nghĩ ngay đ n chuy n may thành chi c áo gi ng nh áo tr n th . Trò may vá trong các tr i tù cũng là m t thú tiêu khi n và gi t th i gi . Chúng dùng nh ng c ng s t đ làm kim và ch thì b ng nh ng s i rút ra t nh ng chi c áo hay qu n may b ng bao cát. Chính ã nh ng trò may vá này, chúng tôi h c đ c m t bài h c: Cùng thì t c bi n. Tr c nh ng trò đàn áp, nh ng m u ch c th b o qu n thúc con ng i trong các nhà tù c ng s n, v n có r t nhi u ng i v t qua đ c c n kh n khó do b n năng s ng còn c a h r t m nh. C th nghĩ m t ng i n u ăn b t c con v t gì mà h b t đ c k c rít núi, c ki ng, ăn s ng c lo i khoai mì H-34 có nhi u ch t đ c trên đ t Hoa K này, thì ch có n c vào nhà th ng s m. Nh ng th i gian đ i các nhà tù C ng S n b nh không có thu c, ăn b y b mà các tù nhân c i t o ít b h h n gì. Tôi nghĩ m t cách ch quan r ng ch có phép l hay b n năng t t n c a ng i khi b đ y vào cùng qu n m nh, m i giúp cho m t ng i tù s ng đ c và có ngày tr v . M t s b n tù c a tôi sau này hay nói đ n chuy n s ng vì tinh th n, lúc đ u tôi ch coi là chuy n vui, nh ng ng m nghĩ l i th y cũng có ph n chí lý. Khi m t ng i tù ch p nh n ph n x u nh t v mình, s b t ch p nh ng đòn thù. Vì m t ng i bi t ch p nh n ph n x u nh t v mình trong hoàn c nh l u đ y, s ch ng còn gì ph i suy nghĩ v hi n t i l n t ng lai, ngày v . Lúc đó n u Vi t c ng có b n mình m t viên vào ng c, có l đ u đó đ c coi là ân hu h n là kéo dài cu c s ng c a nh ng ng i tù theo cách n a s ng, n a ch t nh th . Cho nên, ng i c ng s n có th tính đ c nhi u trò đàn áp, hành h con ng i, nh ng không tính đ c đ u liên quan đ n b n năng và tinh th n c a con ng i.

Khi chúng tôi ra đợn bợng là mu n tr ỉ ngay xà lim. Còn t m táp gì trong đợu ki n th ỉ ti t này. Th y Cha Vàng run lên b n b t vì gió ỉnh. Ngà ỉ ch m c m t chi c áo len m ng bên trong b đợ tù, nên tôi c ỉ chi c áo tr n th ỉ và nói: “B đợ a chi c áo len con, b m c chi c áo c ỉ a con vào ngay. B phong phanh th ỉ, c m ỉnh b ỉy gi ỉ. B nh r ỉng ỉ đ ỉy không có thu c, m c chi c áo này c ỉ a con đ ỉ, b đợ a áo len cho con”. Ông nh t đợnh không ch ỉu, nh ng cu ỉ cùng tôi v n ỉ t chi c áo len c ỉ a cha Vàng ra và m c chi c áo tr n th ỉ mang b ng ch ỉn len hai ỉ p c ỉ a tôi, tôi m c chi c áo len c ỉ a ông. Dĩ nhiên chúng tôi ch ng t m táp gì đợ c c ỉ, ng ỉ núp vào b c t ỉng che gi ỉng n c đợ tránh gió. Cha Vàng ít run r ỉy h n. Ngà đợng đợy và vung tay c đợng. Tôi làm theo ngà ỉ. Tôi có c m t ỉng c m ỉ ỉn vung tay c đợng theo ki ỉu D ỉch Căn Kinh thì chúng tôi choáng váng có th ỉ ch ỉi v tr ỉ c, nh ng đợng th ỉ cũng c m th ỉy b t ỉnh. Viên cán b tr c tr ỉ đợn chúng tôi: “Các anh t m thì t m, không mu n thì thôi. N ỉu không thì ng ỉ đ ỉy ph ỉ n ỉng (ỉ Xuân Ph ỉ c, mùa Đông th ỉng không th ỉy m t tr ỉ). C m không đợ c liên h ỉ v ỉ ai”. Nói xong, anh ta b ỉ đ ỉ.

Nói thì nói v ỉy, nh ng các anh em trong nhà b p đợu là anh em sĩ quan c ỉ t ỉo, nên cũng tìm cách ti p t cho chúng tôi vài mi ỉng c m ch ỉy, m y tán đợng. L.S, m t ng ỉ ỉ Vi t g c hoa, m t t phú, vua máy c ỉy tr ỉ c 30-4-1975 b đợy lên tr ỉ này sau khi lãnh cái án 20 năm tù sau đợ t đ ỉnh t s n m ỉ b n ỉn th ỉ nh t, đ ỉng đợ c c t c ỉ coi v ỉn rau c ỉ ỉ. Ông ta t v ỉn rau đ ỉ kh ỉ kh ỉ, không lén lút gì, đợn th ỉng ch ỉ chúng tôi, đợ a m t gói bánh trong đ ỉ có ít bánh bisquit ỉ t và ít đợng tán, và thi t th c h n là kho ỉng 10 viên thu c B1. L.S nói: “Ng ỉ bi ỉu, bánh đợng ỉn h t ỉ ngoài này đ ỉ, đợng mang vào chúng nó s t ỉ ch thu. Thu c B1 c n cho các n ỉ ỉm á. C ỉ ỉn t ỉ, đợng có lo, nhà n c ‘no’ h t ỉ”. Xong ông ta b ỉ đ ỉ.

Nhóm ng ỉ ỉ Vi t g c Hoa s ỉng trong tr ỉ r t đợy đợ, nh ng đ ỉ v ỉ chúng tôi, lúc nào h cũng c ỉ x đ ỉng hoàng. Nh ng tin t c t bên ngoài đợ c đ ỉm vào tr ỉ c ỉ a h ỉ khá chính xác. A-20 là tr ỉ tr ỉng gi ỉ nh ng quà th ỉm nu ỉ hàng tháng c ỉ a h ỉ ch t đợy ch n m. M ỉ ỉn th ỉm g p h ỉ v ỉ gia đ ỉnh c ng ỉ ỉ ngoài nhà th ỉm nu ỉ cũng đợ c, n ỉu h mu n. Nh ng ít khi nào h hành đợng nh v ỉy. M ỉ tr ỉng ỉ A-20 là m ỉ tr ỉng t nh ỉ. Nh ng doanh nhân này đợu óc r t th c t : Có ti n mua ti n cũng đợ c hu ỉng chi đ ỉm cán b tr ỉ giam v n cũng đ ỉi rách. Cái giá c ỉ a vi c kh ỉ kh ỉ đợn ti p t cho chúng tôi ít ra cũng ph ỉ tr b ỉng 6 tháng bi t giam, n ỉu b b t g p. Nh ng 6 tháng bi t giam ch t ỉng đợng v ỉ 2 c p ỉ p x ỉng. Ông là ng ỉ ỉ tù duy nh t ỉ trong tr ỉ có th ỉ tr cái giá ỉy b ỉng ỉ p x ỉng hay n ỉ a bao thu c lá ba s 5 thay vì vào bi t giam. LS bi t ch c r ỉng bu ỉ t ỉ h ỉm ỉy, tên tr t t (b ỉn chung thân vì t ỉ c ỉ p có s ỉng) s xu ỉng g ỉ LS ra c ỉ a s bu ỉng giam và xin hai ỉ p ỉ p x ỉng cho cán b n ỉu x ỉ. Cho n ỉn, LS đ ỉ đ ỉu m t lúc r ỉ ông ta tr ỉ ỉ v ỉ cái đ ỉu c ỉy, đ ỉm và nói: “Thu c nào này say ỉm, c n th ỉn. Đợng mang đ ỉm vào bi t giam”. Hút xong thu c ào, ch c n “phê” nh t đợn, tôi ch t n ỉy ra ý ki ỉn: “B ỉ ỉ mình gi ỉu 2 bi (ti ỉng l ỉng c ỉ a hai đ ỉu) đợ đ ỉm Noel hút”. Tôi qu n nhúm thu c còn ỉ ỉ cho th t nh ỉ vào bao nh ỉ a đợng 10 viên B1 và nhét vào g ỉu qu n. Cái g ỉu qu n là ch ỉ h ỉ th ỉ c ỉ a nh ng ng ỉ ỉ tù 3 năm không đợ c t m, ch c không có ai mu n s đợn nên có th ỉ an toàn. Bi t giam là n ỉ c m h t m ỉ th ỉ k c ỉ thu c hút nên chúng tôi ph ỉ hành đợng nh v ỉy. Và qu th t, tr ỉ c khi mang chúng tôi vào ỉ ỉ xà lim, tr t ỉ H ỉng đ ỉn ch ỉ kh ỉm s s ỉ. Tôi và Cha Vàng đ ỉ th ỉng.

Nh ng vào đợn xà lim, sau khi x ỉ chân vào c ỉm, nghĩ ỉ ỉ tôi m ỉ th ỉy th t v ỉng: ỉ a ỉ đ ỉu mà

hút. Th o lu n m i, Cha Vàng đ a ý ki n, l y l a b ng ph ng pháp c a th i k đ đá. Tôi l i ch c v tu sĩ Công giáo r t hùng bi n này: “B con mình đang th i k đ t sét mà b nghĩ đ n ph ng pháp c a th i k đ đá”. Cha Vàng c i: “Mày ch t m xâm. Đ ng đ n đ y. Đêm Noel mình s hút thu c lò, b cáo cách r i”. Sau đó cha Vàng gi ng gi i cho tôi cách l y l a “th i k đ đá”. V tu sĩ nói nh gi ng đ o: “Này nhé, con có bi t r ng n n vẫn mình ngày nay đ n t vi c phát minh ra l a. L a ch ng đ i s ng con ng i khi h thoát ra th i k ăn lông l ... Con ng i th i k đ đá đã bi t dùng đá ch i vào nhau cho đ n khi x t l a. Nh ng tia l a đó r t xu ng đám lá khô đ b t l a và h th i cháy thành ng n l a”. Chà Vàng nói: “ch c n m t thanh v tre và áo m c”. Tôi h i Cha Vàng: “áo m c thì có s n, nh ng thanh v tre?” Cha Vàng c i: “B giao nhi m v cho mày n u b kêu đi th m cung, th nào tr c Noel chúng cũng g i chúng ta ra tra v n và khám xà lim, m t bi n pháp an ninh tr c nh ng ngày l tr ng...” Do kinh nghi m, cha Vàng nói đúng. Năm ngày tr c Noel, tr i có n ng, nh ng tia n ng hi m hơi xuyên qua c a tò vò vào phòng giam. Ng ài v i l y chi c áo tù b ng v i thô vá ch ng vá đ p, xé hai m nh nh . Ng ài nói: “Đây là cái áo b đã gi t r t s ch tr c khi vào đây, đ làm con cúi l y l a khi c n. Xé nó ra ph i cho th t khô. Cu n l i cho ch t thành m t cu n b ng ngón tay cái. Dùng móng tay đánh t i m t đ u, đánh th t t i cho đ n khi s i v i đ u con cúi xu t hi n m t l p bông. Dùng mi ng v tre th t m ng lu n nó vào cái khe h p đ g n quai dép l p r i kéo cho đ n khi thanh tre nóng b ng. H i nóng c a b t tre dính trên m t bông c a con cúi, l a s ngún và th i nhè nh v t l a s loang ra, ch c n th i nh là l a s b t lên”.

Nghe Cha Vàng nói tôi t ng là ng ài nói chuy n th n tho i. Nh ng do v n nghĩ đ n phép l , nên tôi nghe theo l i ng ài. Tôi nghĩ đây là m t trò vui và cũng là đ p t th thách mình. Đúng nh đ đoán, tr c Noel 1984 ba ngày, l n l t chúng tôi b kêu ra ngoài th m cung và xà lim b khám xét r t k . Nh ng h v n không phát giác ra đ c m y đi u thu c lò và thu c B1 tôi gi u trong lai qu n. Có l do ng i hôi th i quá nên, anh cán b nào cũng s mó vào qu n áo tôi. Ch c còn thanh tre m ng. Tôi nghĩ ra m t k nên báo cáo cán b cho xin m t thanh tre m ng mang vào xà lim đ làm đ c o l i. Viên cán b h i tôi: “L i anh làm sao?” Tôi nói: “Đóng b n ba năm r i không đ c c o, nên xin cán b”. Anh ta không nghi ng g i c nên g t đ u: “Nh ng tre đ đâu ra?” Tôi nói ngay: “ nhà b p ch c có”. Anh cán b g i tr t t Hùng đen: “Xu ng nhà b p b o h cho tôi m t v tre c o l i i cho anh này”. Tôi l i g p may l n n a. M y anh em nhà b p t ng làm cây c o l i i cho cán b nên h làm r t k và tôi có m t thanh c o l i i b ng v tre khô dài kho ng 2 gang tay.

Sau khi tr l i xà lim, tôi b t đ u th c t p ngay. Tháo m t quai dép l p ra, tôi lu n thanh tre vào và dùng hai tay kéo c a. Th y nóng th t, tôi ra s c kéo m nh. Cha Vàng v i can: “Kéo t , th ra hít vào đ u, ít ra cũng m t ti ng đ ng h ”. Tôi l i ch c cha Vàng: “B i, mình đang th i k đ đ t mà kéo nh th này, ch c ph i ăn 5 ph n khoai mì may ra m i bù l i đ c. Đ đ t đ v l m!” V linh m c c i hi n lành: “Thôi đ ng có nói n a, anh nói nhi u xì h i còn s c đâu mà kéo”. Trong khi tôi đánh v t v i chi c dép và thanh tre, thì Cha Vàng móc trong tay n i l y hai mi ng v i đã ph i khô ra và làm thành m t con cúi. Ông chà m t đ u con cúi xu ng s n r i l y móng tay út lúc đó đã dài nh móng tay c a m y bà ng i Tàu bó chân, kh y kh y c ti ng đ ng h vào nh ng th v i lúc đó đã h i bung ra. Đ n khi th y m t, m hôi ra nh t m, tôi nói

v i Cha Vàng: “Con ch u thua r i b i, m t quá”. Cha Vàng khuy n khích: “Đ ng ng ng, ti p t c đ b th coi”. Tôi ti p t c kéo. B t tre đã văng ra có th nhìn th y trên sàn. Khi Cha Vàng l a th đ a cúi vào thì tôi gia tăng t c đ . Cha Vàng reo lên: “H i ngún r i t i, ch a bén than vì anh kéo ch a đ đ”. Qu th t tôi cũng th y m t chút khói b c lên. Ngày hôm sau, chúng tôi l i th , m t cu c ch y đưa ti p s c c a hai ng i. Đ con cúi v i xu ng sàn, tôi và Cha Vàng thay phiên nhau kéo, t 9 gi sáng cho đ n h n 11 gi thì “phép l ” đã đ n. Đ u con cúi b t đ u ngún và có khói, có nghĩa là b t tre nóng quá đ đã khi n cho l p bông nh trên con cúi b n l a. M t lát sau khi th y xu t hi n nh ng đ m h ng, Cha Vàng th i nh nh , v t l a lan ra, trang s c a m y ngàn năm tr c đ c l t l i. Cha Vàng ti p t c th i nh đ nuôi d ng ng n l a. Và khi đã ng i th y mùi khét c a v i, ngài th i h i m nh. Ng n than h ng lan r ng ra h n và cu i cùng ch c n m t h i nh , ng n l a bùng lên. V tu sĩ nhìn con cúi v i có than h ng gi ng nh m t đ u thu c lá m i đ c đ t lên, r i c i vang: “Mình th ng”. Ngài l c trong tay n i m t mi ng gi y ch m vào cúi v i, ng n l a lan sang đóm gi y. Xong, cha n m ch t tay tôi gi lên cao nh m t v s đ c tr ng tài n m tay gi cao sau khi đ m đ ch th do ván.

Chúng tôi ng i ngh m t lát, sau đó Cha Vàng nói: “Chúng ta đã h c xong bài h c lúc b đã ngoài 50, còn con đã 33 tu i. Nh ng t b , b th y chúng ta x ng đáng v i bài h c y. Đó là kiên trì đ t m c tiêu trong hoàn c nh khó khăn nh t”. Đúng vào t i 24-12-1984, tr c khi Cha Vàng c hành thánh l n a đêm trong xà lim s 6, chúng tôi đã hút m i ng i m t đ u thu c Lào. Hút b ng m t mi ng gi y cu n tròn nh loa kèn và ng m n c. Hút nh th , mi ng mình chính là cái đ u, và cũng có ti ng kêu, cũng ch nh choáng say nh khi hút b ng đ u cày. Ch có đ u khác v i hút thu c Lào b ng đ u cày: Sau khi hút ph i nh n c đi. Trong hoàn c nh tôi và Cha Vàng lúc đó thì h i ti c vì chúng tôi thi u n c u ng kinh niên.

K t ngày s ng cùng m t xà lim v i Cha Nguy n Văn Vàng, tôi h c đ c nhi u đ u. Trong su t th i gian này, ngài gi ng cho tôi b Tân c. Dù tôi là m t Ph t t , nh ng nghe m t nhà truy n đ o Công giáo chuyên môn gi ng kinh, nên b Tân c đã c ng c nh ng l p lu n sau này c a tôi r t nhi u. Quan tr ng h n h t, đó chính là k ni m v i m t tu sĩ mà tôi kính tr ng.

Tháng 4-1985, Cha Vàng lâm b nh vào lúc s c kh e c a ngài đã quá y u. Có l ngài đã ki t s c, s t cao r i đi vào hôn mê. Tôi đ p c a kêu c p c u su t ngày, nh ng lúc tên tr c tr i ch u m c a đ cho m t y sĩ vào khám b nh, thì m i vi c có v quá mu n. Hai viên tr sinh không đ kh năng làm Cha Vàng t nh l i. Vào đúng lúc c hai chúng tôi đ u c m nh n đ c mùa Giáng Sinh đã tr l i thung lũng Xuân Ph c qua ti ng chuông c a m t nhà th d ng nh cách chúng tôi xa l m v ng v trong đêm l nh giá và u t ch. Linh M c Nguy n Văn Vàng qua đ i ngay trong xà lim s 6. Tr c đó, dù y u và b nh, ngài đã bàn v i tôi là làm sao có đ c bánh thánh lúc ngài làm l n a đêm trong Noel 1985 mà con chiên duy nh t tr c ngài lúc đó l i là m t Ph t t nh tôi. Nh ng m c c a Ngài không thành, k c vi c l n tr c đó là l p l c l ng v o trang đ mong l t ng c l i tình th c a m t đ t n c v a chìm đ m trong lu ng sóng đ . Nh ng dù ngài đã m t đi, trong suy nghĩ c a tôi cho đ n bây gi , Linh M c Nguy n Văn Vàng v n là m t ng n l a, âm th m cháy nh con cúi v i ngày nào b ng bùng lên soi sáng cái không gian tăm t i c a t t c nh ng xà lim đang hi n đ n trên đ t n c Việt Nam.